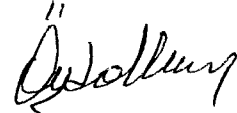

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Ömer ÇELİK** tarafından Anayasa'nın 98. Maddesi ve Meclis İçtüzüğü'nün 96 ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını dilerim.

Özdal ÜÇER
Van Milletvekili

Aşağı ve Yukarı Anzaf Kaleleri Van'ın 11 km. kuzeydoğusunda Van-Özalp karayolu yakınında yer almaktadır. Urartu Krallığı'nın kuruluş dönemine ait olan bu kalelerden Aşağı Anzaf Kalesi; Başkent Tuşpa'nın 11 km. kuzeydoğusunda, bu günkü Van-İran kara ve demiryolunun hemen yakınında bulunmaktadır. Döneminde savunma yönünden büyük öneme sahip olan kale; doğuda kuzeybatı İran ve kuzeyde Transkafkasya'dan gelerek Tuşpa'ya inen tarihi karayollarının son düğüm noktasındadır. 62x98 metre büyüklüğünde dikdörtgen bir plana sahip olan kalenin Urartu Kral İşpuini (M.Ö. 830-810) tarafından kurulduğu anlaşılmaktadır. Aşağı Anzaf Kalesi'nin aynı dönemde kurulan Van Ovası'nın kuzeyindeki Kalecik ile ovanın güneyindeki Zirvistan kalelerinden ayıran en önemli özelliği, kale duvarlarında kurtin ve bastiyonlara rastlanılmamasıdır. Ayrıca kalenin bu özelliğine ne Transkafkasya ve Kuzeybatı İran'da ne de Doğa Anadolu Bölgesi'nde rastlanılmıştır.

Yukarı Anzaf Kalesi: Aşağı Anzaf Kalesi'nin 900 metre güneyinde yer almakta ve Urartu Kralı İşpuini'nin oğlu Menua (M.Ö. 810-786) tarafından kurulduğu anlaşılmaktadır. Aşağı Anzaf Kalesi'den on kat daha büyüktür. Ayrıca Aşağı (Anzaf Kalesi'nden farklı olarak), tarımdan elde edilen ürünlerin depolandığı çok önemli bir üretim merkezi olarak kurulmuştur. Kalenin duvarları kurtin ve bastionludur. Aşağı Anzaf Kalesinde de bulunan bu özellik; erken dönem Urartu kalelerinin kale duvarlarının en güzel örneklerinden birini yansıtmaktadır. Yukarı Anzaf kalesi aynı zamanda Urartu Krallığı'nın en önemli kült merkezlerinden birini oluşturmaktadır. Tanrı Haldi adına yaptırılan en eski kare planlı tapınak buradadır. Kalenin doğusuna ve kuzeybatısındaki kayalıkların düzeltilen kısımlarına çeşitli biçimlerde anıtsal kaya işaretleri yapılmıştır. Oyularak yapılan bu 22 işaret, kalenin kutsallığını simgelemektedir. Haldi Tapınağı'nın batısında, tanrıya adanan eşya ve silahların durduğu küçük bir odada bulunan adak kalkanı üzerinde betimlenen ve şimdiye dek benzerine rastlanmayan Urartu Tanrıları, Urartu panteonu hakkındaki bilgileri zenginleştirmiştir. Yine Kral Menua tarafından yaptırılan baraj, geçirdiği küçük onarımlar ile varlığını hala devam ettirmektedir. Kalenin hemen güneyinde bulunan ve çevresi kalın bir duvar ile çevrili Aşağı Kent ise erken dönem Urartu yerleşim merkezlerinin en önemli örneklerinden biridir. Buradaki yapılar arasında; doğu kapısı, depo yapıları, büyük kule, kuzey ve güney kapıları, mutfak yapıları, pitoslu yapılar, Haldi Tapınağı ve kuzeybatı yapıları bulunmaktadır.

Kalelerle ilgili kazı çalışmaları 1991-2007 yılları arasında Prof. Dr. Oktay Belli başkanlığında yürütülmüştür. İddialara göre 2007 yılında kazı çalışmalarının bitim nedeni; gerekli olan incelemenin tam manasıyla sonlandırılmamış olması değil, Prof. Dr. Oktay Belli'nin kazı çalışmaları boyunca alanla ilgili koruma tedbirlerini hiçbir şekilde yerine getirmemiş olmasıdır. Diğer bir deyişle: bu kazı çalışması, ifade edilen nedenle Oktay Belli ve

44201

ekibinden alınmıştır. 2007 yılından sonra ise; Van Müze Müdürlüğü'nün Bakanlığa her yıl gönderdiği faaliyet raporlarında; "kalelerle ilgili koruma tedbirlerinin alınmasının gerekliliği" dile getirildiği halde, bakanlık bu saptamaları görmezden gelmiş ve hiçbir önlem alınmamıştır.

Bu bağlamda;

1-Aşağı ve Yukarı Anzaf Kaleleri Sit Alanı kapsamına alınmış mıdır? Alınmışsa; alınma tarihi nedir ve kaçınıcı derece Sit Alanı kapsamındadır? Kültür varlıklarının Sit Alanı kapsamına alınması, korunmaları için yeterli midir?

2-Prof. Dr. Oktay Belli'nin çalışmalar esnasında hiçbir koruma tedbirini uygulamadığı iddiası doğru mudur? Doğru ise; (kazı çalışmalarının başkanı olması nedeniyle) Oktay Belli'ye ne tür akademik ve hukuksal yaptırımlar uygulanmıştır? Böyle bir çalışma disiplini, akademik etik açısından nasıl değerlendirmektesiniz?

3-Kazı çalışmalarının 2007 yılında sonlandırılmasının ardından, Van Müze Müdürlüğü koruma tedbirlerinin alınması hususunda bakanlığınızı her yıl uyardığı halde; neden hiçbir önlem alınmamıştır? 2014 yılında kalelerin korunma kapsamına alınması konusu, yıllık programda bulunmakta mıdır?

4-Kalelerin tarihsel yıpranma paylarından ayrı olarak; son 50 yıllık dönemde insan eliyle ne tür tahribatlar gerçekleşmiştir?

5-Aşağı Anzaf Kalesinin güneyinde yer alan sivil yerleşim merkezine ait konut duvarlarının çok büyük bir kısmının 1980 yılında Van-Özalp karayolu yapımı sırasında, kalenin güneybatı sur duvarları ve kapısı ile birlikte Karayolları Van Bölge Müdürlüğü'ne ait dozerler tarafından tahrip edildiği doğru mudur?

6-Yine Karayolları Van Bölge Müdürlüğü dozerlerince bu alanda birçok defa kaçak kazı yapıldığı ve tarihsel nitelikteki buluntuların yasa dışı yollarla satıldığı doğru mudur? Konuyla ilgili hakkında idari/cezai soruşturma başlatılan kamu çalışanı var mıdır?

7-Bunun dışındaki kamu idareleri tarafından kamusal faaliyet adı altında yürütülen faaliyetler esnasında kalelerin tahrip edilen bölümleri mevcut mudur? Bunlar hangi bölümlerdir?

8-Şu ana kadar tespit edilen (kamu hizmeti gören ve kamu araçları kullanımıyla gerçekleşen kaçak kazılar dışında) kaçak kazılar var mıdır? Bu kişiler hakkında nasıl bir hukuki süreç işletilmiştir?

9-Sonradan ele geçirilen ve Kalelerden kaçak kazı neticesinde çıkarıldığı anlaşılan tarihi eser var mıdır? Varsa nelerdir ve nerede muhafaza edilmektedir?

10-Söz konusu kalelerle ilgili yapılan kazı çalışması var mıdır? Varsa kim (hangi akademik birim) tarafından hangi tarihte başlatılmıştır? Bu çalışmalar halen devam etmekte midir?

11- Bu kazı çalışmalarında kalelerle ilgili ne tür bilgilere ve özelliklere ulaşılmıştır?

12-Bulunan eşyalar nelerdir? Eşyalar üzerinde ne tür konservasyon çalışmaları yapılmıştır ve ne tür bilgilere ulaşılmıştır?

13-Kalelerin duvarlarında ya da diğer alanlarda ne tür dinsel ya da kültürel yazılara ulaşılmıştır? Bu yazıların (yazıtların) muhafaza edilmesi için nasıl bir çalışma yapılmaktadır?

14-Kalelerin içindeki ya da yakın alanlarındaki yerleşim alanları-dinsel mekanlar gibi yapılara rastlanmış mıdır? Bu yapılar hangi özellikleri taşımaktadır ve şimdiki durumları nedir?

4201

15-Yukarı Anzaf Kalesi ile birlikte inşa edildiği düşünölen baraj, halihazırda ne durumdadır? Barajda biriken su hangi amaçlarla kullanılmaktadır?

16-Kaleler ve kapsadığı diğör tarihsel alanlar üzerinde herhangi bir restorasyon çalışması yapılmış mıdır? Yapılmışsa açıklayınız? Yapılmamışsa; 2104 yılı veya devamında yapılması planlanan bir restorasyon çalışması var mıdır? Yoksa; böylesi önemli bir tarihsel mirasın göz ardı edilmesinin gerekçesi nedir?